

تمثیلی بر تندیس‌های شاهزادگان هخامنشی

نویسندگان:

رضا حبیب‌پور

محمود راجی

انتشارات آزمون‌یار پویا

(حق چاپ محفوظ است)

سرشناسه: حبیب‌پور، رضا، ۱۳۶۳.

عنوان و نام پدیدآور: تمثیلی بر تندیس‌های شاهزادگان هخامنشی/نویسندگان رضا حبیب‌پور، محمود ریاحی.

مشخصات نشر: تهران: آزمون‌یار پویا، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۶۵ ص.: مصور.

شابک: ۲- ۱۳- ۷۸۴۹- ۶۰۰- ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا

موضوع: پیکرتراشی هخامنشی، موضوع: نقش‌های برجسته هخامنشی

موضوع: هنر هخامنشی

موضوع: شاهزادگان - ایران

شاسه افزوده: ریاحی، محمود، ۱۳۵۸.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ات ۲ ح/ ۹۸۳ NB

ر.ه.بندیدویب: ۷۳۲/۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۱۰۶۵۴

عنوان: تمثیلی بر تندیس‌های شاهزادگان هخامنشی

نویسندگان: رضا حبیب‌پور، محمود ریاحی

ناشر: آزمون‌یار پویا

مدیرمسئول: دکتر محمد مجدیان

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ نخست: زمستان ۱۳۹۴

شابک: ۲- ۱۳- ۷۸۴۹- ۶۰۰- ۹۷۸

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

تهران - میدان فردوسی - بن‌بست شاهرود - شماره ۶

تلفن: ۸۸۹۳۵۸۹۴ - همراه: ۰۹۱۰۰۵۱۱۰۰۳

Email: pub@azmonyar.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲.....	مقدمه
۴.....	ماهیم و واژگان
۱۵.....	گفتار یکم (هخامنشیان)
۲۷.....	گفتار دوم (جایگاه درختان در نقش برجسته‌های هخامنشی)
۵۷.....	گفتار سوم (جایگاه حیوانات در نقش برجسته‌های هخامنشی)
۱۱۷.....	گفتار چهارم (موجودات ترکیبی)
۱۳۳.....	گفتار پنجم (نبرد انسان و شیر)
۱۳۹.....	گفتار هفتم (جایگاه اشیاء در نقش برجسته‌های هخامنشی)
۱۵۵.....	فهرست منابع

مقدمه

عصر هخامنشی بدون شک یکی از مهم ترین و درخشان ترین مراحل زندگی سیاسی - اجتماعی ایران به شمار می آید. این دوره را می توان مرحله اوج فرهنگ و تمدن شرق باستان محسوب نمود.

با شکل گیری قدرت سیاسی هخامنشیان و ایجاد امپراطوری بزرگی که بر بنیان های فرهنگی و تمدن شرق کهن سال استوار بود، کلیه اقوام و ملل شرق باستان در ساء وحدت سیاسی ایجاد شده، وارد مرحله نوینی از حیات فرهنگی خود شدند. هنر نقوش هخامنشی همه چیز با زبان ویژه، نمادها به طور ضمنی بازگو شده است. نقوش به عن صراحت و وضوح، خود مظاهری از یک واقعیت تاریخی یا دینی بشمار می آید (تجربی، ۱۳۵۵).

با نگاهی به هنر هخامنشیان مشاهده می شود که این هنر دارای هماهنگی و بزرگی است، بزرگی نه مدرن جنگ و تجاوز نبوده و از سفاکی و قساوت دوری می جست است.

آثار به جا مانده از عصر هخامنشی نشان از آن دارد که آن ها از هنر تجسمی دوری می جست و از نمادها به نحو شایسته ای در آثار خود استفاده می کرده اند. نمادها در این عصر صرفا برای زیبایی و تزئین به کار نمی رفت بلکه همه چیز نماد رمزی و قومی خاص خود را داشته و به کار بردن آن ها دارای معانی و مفاهیم خاص خود بوده است. در حقیقت می توان گفت نمادها یک زبان یا نوشته بوده که با گذشت زمان فراموش گردیده است یا معانی خود را از دست داده و کم کم در هنر ایران حالت تزئینی به خود گرفته است. در صورتیکه در گذشته به کار بردن آن ها معانی ویژه ای داشته است. در آثار هنری بازمانده از هخامنشیان باورهای آن ها مایه ای اصلی و اساسی هنر به شمار می رفته و هنر تنها برای زیبایی نبوده بلکه برای آن ها مفهوم عمیق تری داشته است.

فرهنگ و تمدن هخامنشی به عنوان یکی از پدیده های درخشان و تأثیرگذار تاریخ سیاسی - اجتماعی ایران و شرق باستان است. بنابراین برای شناخت دقیق ویژگی های فرهنگی و بنیان ها و نهادهای شکل دهنده به ساختارهای سیاسی،

اجتماعی دوره هخامنشی، لزوم شناخت و بررسی اندیشه‌ها و تفکرات شکل‌دهنده به آن الزامی است.

یکی از عناصر قابل بررسی در حوزه انسان‌شناسی تمثیلی، تندیس‌ها و سنگ نگاره‌های موجود از میراث فرهنگی باستانی است و از آن سو که هخامنشیان دومین حکومت دولتی ایران باستان بشمار می‌آید، بعنوان موضوع تازه‌ای در زمینه انسان‌شناسی باستان‌شناسی حایز اهمیت است. به ویژه آنکه فرهنگ‌های دنیای باستان و به ویژه در نگرش شرقی آن، همواره بخش عظیمی از اندیشه‌ها و باورها در قالب‌های نمادین بیان شده‌اند.

کشف روزگار باستانی در اثر تلاش شمار زیادی از دانشمندان به تحقق پیوسته است. لذا سردن رمز و رازهای سمبل‌ها و نمادها که از پیچیدگی بیشتر برخوردار است مبتنی بر مجامع و مضامین می‌باشد، نمادهایی که گاه به صورت تندیس‌های جانوری، انسانی یا به صورت نقش مایه سنگ نگاره‌ها در هنر عصر هخامنشی دیده می‌شود. ضمناً این مفاهیم مربوطه در طول اعصار دستخوش تغییرات شده و گاه برخی از مفاهیم قدیم برای دنیای جدید نامأنوس جلوه می‌نماید. بدیهی است که نمادها و سمبل‌ها از دیرباز ساده‌ترین و موجزترین راه برای بیان اعتقادات و ایده‌ها بوده‌اند. در یک نگاه کلی به دنیای قدیم در خواهیم یافت که خیال‌پردازی و پرورش تصورات ذهنی و برآر ارتباط میان موجودات و مفاهیم با عوارض طبیعی و موجود است و اشیاء مادی به بیان بیشتر از امروز در میان انسان‌ها رایج بوده است به عنوان مثال در تندیس‌های گاودار و ستون‌های تخت جمشید به دور گردن گاو گلهای نیلوفری نقش گردیده‌اند (گاو، نیلوفر) را می‌توان در بسیاری از لوح‌ها، مهره‌ها، ظروف، سنگ نگاره‌ها و دیگر آثار به جا مانده از عصر هخامنشی دید که حکایت از اهمیت مفهوم این نمادها در این دوران دارد. بنابراین کشف آن ارتباطات، مفاهیم و توجه شدید هخامنشیان به سمبل‌ها، نمادها و اجرام آسمانی از جمله رمز و رازهایی که همچنان، در هاله‌ای از ابهام قرار دارد و تاکنون اندیشمندانی چند به بررسی و اظهار نظر پیرامون این نقش پرداخته‌اند.